

דפים מפוקסה של רפתנית בגליל

אן בכר, מחניים

ספטמבר 1983

סוף הקיץ, החגים עוברים בשלום ועדיין הדבר היחידי שעשינו בבנית מכון החליבה החדש הוא – הפלת העצים בשטח המיועד לבניה. עצים אלה הם בין האחרונים שבזמנו נטענו סביב לרפת. אז תיכנונו כך שטחי צל לבקר!

תיכנון מכון החליבה דרש עד כה המון זמן וסבלנות: המתכנן במילואים, מרכז הבניה בחופשה, מישוהו אחר בחו"ל, מכרזים ובעקבותיהם ויכוחים אין ספור. עכשיו אנחנו מקווים לפחות לסיים את החפירות ואת יציקת היסודות לפני החורף. בינתיים מכבידה עלינו חליבת העדר הגדול יחסית במכון הקטן, וצפוי לרפתנים חורף קשה.

את מתבן החציר, להבדיל ממכון החליבה, אמנם הצלחנו "להזיז", וזה במלוא מובן המלה. הוא הפריע במיקומו המקורי בכניסה למשק, והועבר – בקלות יחסית – לקירבת מרכז המזון. בהזדמנות זו גם שיפרנו אותו והתאמנו אותו לקליטת קלות גדולות.

קיבלנו את החוזר של עוזי לוי בקשר לשמירת כרטיסי ההזרעה. יופי – אנחנו במצב טוב. לא זו בלבד שאנו נוהגים לשמור אותם בקפדנות, והם נקיים בתוך מעטפות פלסטיות, אלא נשלחים אלינו גם הרבה כרטיסים כפולים. אולי מישוהו מעוניין בחילופים אתנו?

בין כל ראשי השנה, הפותחים והסוגרים שנה, אנו מגיעים גם לסוף השנה החקלאית. אנחנו יכולים לציין בעדר שנה של עליה בתנובת החלב ובכלל תוצאות מקצועיות טובות. מה שגורם לי סיפוק מיוחד הוא, שלמרות המשך היציאה מהעדר ברמה של 30%, כמו בשנה הקודמת, בשנה החולפת היה חלק גדול מהן מכון וזכה למחירי בשר טובים. תמיד כואב לראות פרה ותיקה עולה על המשאית. אך כואב יותר כאשר נאלצים לשחוט אותה בחצר או להעלות אותה על משאית במעמס!

התמותה בעת ההמלטות ובין היונקים היתה כמעט אפסית. מצב ההתעברות השתפר והיה סביר. רק בחורף שעבר היו לנו צרות של דלקות עטין.

בעת ביקור קרובים באנגליה התפתיתי הפעם גם לבקר ברפת אנגלית. זוהי אמנם היתה רפת כלל לא טיפוסית, אך הביקור היה מעניין.

העדר הוא חלק מאחווה גדולה מאוד, שבתוכה נמצאים 5 כפרים (וכמובן מספר דומה של "פאבים", כי לא ייתכן כפר ללא פאב!), מגרשי כדור רגל ומגרשי קריקט כמובן. אפשר לדוג פוֹדֵלִים במעיין שבאחווה – תמורת £ 300 לשנה, ואף לצוד פסיונים – תמורת סכום דומה ליום! הגישה של בעלי האחווה לעובדים היא עדיין פאודלית למדי: דואגים לעובדים היוצאים ממעגל העבודה החקלאית באחווה, למצוא פרנסה בבתי מלאכה, סוכנויות ועוד.

באחווה 500 פרות המחולקות ל-3 עדרים. בכל עדר רפתן אחראי, ומרכז רפת מקשר ביניהם. עובדים 5 ימים בשבוע, ישנה חופשה שנתית במשך 4 שבועות. כל היחידה (כולל כ-1,000 חזירים) מחזיקה 7 עובדים בלבד. מטרת בעלי האחווה היא להיות עצמאיים ובלתי תלויים ככל האפשר, בכל הנוגע לענייני מזון, על אף ההכרה שמשטר מעין זה פרושו – תנובת חלב ירודה, כ-5,000 ליטר. כל ההמלטות מכוונות לסתיו, לכן רוב החלב המיוצר נהנה ממחיר חורף גבוה (באנגליה משולמת פרמיה לעידוד ייצור חלב בחודשי החורף). כל ההמלטות ביחידת רפת אחת, ובה גם מגדלים את כל העגלות לתחלופה, ואת יתר הגידול לבשר. את היונקים מגדלים בעזרת מיינקת אוטומטית, על אבקת חלב ביחד עם כל החלב החריג משלושת יחידות העדר.

בעת ביקורי באחווה שרר יובש באנגליה, אחרי קיץ חם ויבש באופן בלתי רגיל. הפרות ניזונו אך ורק במרעה, בשטח עצום אך נטול מזון

חומר יבש) או 1% סודה קאוסטית ועוד 3% אוראה. אח"כ מכניסים את הקש המטופל למתבן בעזרת מפוח ומוסיפים גם מים. הקש המטופל נראה לי אכיל בהחלט. נאמר לי שהוא מתקשה במרוצת הזמן והפרות אוכלות אותו בתיאבון. לקש המטופל הזה מייחסים ערך דומה לזה של חציר.

בתשובה לשאלתי, איך "מטפלים" בחוטים, נעניתי שהטחינה היא כה דקיקה עד כי גם החוטים טחונים לקמח דק ועוברים ללא נזק דרך קיבת הפרה! על כל פנים, בעדר זה לא היו בעיות בעקבות אכילת חוטים גרוסים.

חבל שלא אוכל להמציא כמה תמונות מעניינות מביקור מעניין זה, אך... את המצלמה שכחתי בבית.

לחלוטין. המנהל טען, שבמקרה שהיה השנה, יותר כדאי לו לייבש את כל הפרות מאשר לקנות מזון מן החוץ. בחורף הפרות מקבלות גרעינים מעוכים, תחמיץ (בהגשה עצמית) וקש מטופל, כל אלה מתוצרת האחווה כמובן.

ראיתי את העובדים מכינים את הקש, כ־400 טון. בדרך כלל אין לקש זה שימוש רב וערך באנגליה. במיוחד השנה שרפו בשדות כמויות קש עצומות. הטיפול ב־400 הטונות נמשך 8 ימים, הוצאות ההובלה והטיפול בקש הסתכמו בכ־£ 13 לטון.

הטיפול עצמו נראה לי פשוט למדי: מרימים בָּלה שלמה גדולה לתוך מגרסה, ולחומר הגרוס מוסיפים או 3% סודה קאוסטית (על בסיס

תרופת פלאים לדלקות עטין?

אלי סמסון, המחלקה לבקר, שה"מ

בירחון האנגלי לענייני משק החלב Dairy Farmer מצאתי רשימה תחת כותרת זו, שנכתבה בידי ויליאם רוברטסון, שהוא חקלאי מתקדם, שהתלווה אלי בעת ביקורו בארץ לפני חודשים אחדים. אני מתרגם את הרשימה (בהשמטות קלות) עבור הקוראים שלנו – כדי שנדע גם אנו אלה נסים מתרחשים אצלנו.

"אנחנו חולבים שלוש חליבות ביממה, מדי פעם "מאבדים" רבע, אך השיטה עדיפה על פני הטיפול בטיובות". האם זה יכול להיות קיצו של עידן? התחלת דרך ללא שימוש באנטיביוטיקה? רפתנים מרשימים כאלה אינם עניין של יום יום. הכללים להצלחה נראים פשוטים:

- ★ דאג לשיכון ומירבץ נקי לפרות;
- ★ רחץ ונקה היטב את העטינים לפני החליבה;
- ★ שמור על שיגרת חליבה מהירה ועל טבילת פטמות.

אז מה חדש כאן? האם אין כולנו עושים זאת? אולם כאשר סעדתי לבי ב"דג סינט פיטר" ליד האגם, נזכרתי בנס הצעידה של ישו על המים. האם האיש הצעיר לא מבצע נס חדש?

לא הרחק מים כנרת נראה לי שמתרחש נס מודרני. בביקורי בישראל עצרתי לארוחה קלה בטבריה, עיירת קייט קטנה ליד ים כנרת. יצאתי לשם לראות עדרי בקר לחלב, וביליתי בוקר בקיבוץ אפיקים בחברת רכז הרפת. ראוי לציין, שאיש זה מנהל עדר של כ־700 ראשים עם תנובה של כ־8,700 ליטרים. תנובה טובה לפי כל הסטנדרטים – אך רגילה למדי לעדרים הטובים של ישראל. אז היכן כאן הנס? הנס עבורי הוא בכך שהיו רק מקרים נדירים של דלקות עטין בעדר, וגם בצורת הטיפול בהן. אין "טיובות" ברפת זו. הטיפול באנטיביוטיקה במשך התחלובה הופסק כליל! פרה עם דלקת פשוט מוצאת מן השורה ונחלבת 9 או 10 פעמים עד שהיא נקיה. "אין לנו תמיד עגלות שתוכלנה לינוק מהפרות הללו", העיר הרפתן בחיוך.